

DRECIERA

COLLA EXCURSIONISTA CASSANENCA

MARÇ · 81

LA RESTAURACIO DE LES MASIES

Fa uns quants anys un company de "La Colla" em passava un article d'En Josep Me Espinàs, del diari AVUI, que crec serà de profit treure'n suc.

L'article es titula "Llició des de Menorca" i tracta sobre l'Enciclopèdia de Menorca, i més concretament, estudia l'arquitectura rural menorquina. És per això que crec útil treure'n alguns punts, ja que un grup de companys vam endegar un treball, ara aturat, sobre les masies del nostre poble.

Comenta En Josep Me Espinàs "la necessitat de respectar els valors propis de l'arquitectura de cada territori, que són uns valors culturals definidors". Es indubtable que darrerament, en l'arquitectura rural, aquests valors es troben, molt sovint, mal parats, o bé per la modernització del pagès, o bé pel ciutadà que converteix la vivenda rural en segona residència i això normalment comporta una folklorització de la mateixa, per tant, tant els uns com els altres, tenen la mateixa obligació: la no destrucció del patrimoni secular.

El respecte al "natural" ha de ser l'objectiu de les possibles reformes, que es puguin introduir en una masia; el ciutadà, amb una devoció a cadascun dels elements que hi ha trobat, ha d'aconseguir que la restauració no es converteixi amb un producte típic degradat. El pagès ha de buscar el confort sense renunciar als senyals d'identitat de la masia, com són la disposició dels elements de la casa, cuina, cambres, sala, etc... , la volta de l'escala, el tipus de finestra, etc....

Com diu l'article, "entre la falsa reconstrucció arqueològica i la irresponsable modernització hi ha d'haver una actitud raonable".

Joan

CASSÀ DE LA SELVA : RETALLS D'HISTÒRIA

TOPONIMIA URBANA (1) : LA PLAÇA PETITA

Per primera vegada trobem esmentat el nom de la nostra vila en un document de l'any 914, referent a un alou situat en el terme de Llagostera, dos dels límits del qual són la "vil.la Catiano i "ipsa Verneta". Aquest "ipsa Verneta", és a dir, Verneda, no sabem si es refereix a la riera o a la contrada del mateix nom. Sigui com vulgui, el topònim no admet cap possibilitat d'error. "Verneta" és Verneda, s'entengui aplicat al riu o al paratge.

Quant a la "vil.la Catiano", precedent de Cassà de la Selva actual, tot fa suposar que es tracta d'una d'aquelles "vil.lae" romanes, tan abundants a les nostres comarques, formades per nombroses edificacions : les cases del propietari i dels treballadors, les pallisses, els corrals, etc.. En resum, una explotació agrícola.

Fins un segle més tard, l'any 1.019, no se cita l'església de Cassà de la Selva. Això sembla assenyalar que la "vil.la", durant aquest espai de temps, ja s'ha convertit en un veïnat i que els seus pobladors, donat l'augment de la demografia, han considerat necessària la construcció d'un temple per a celebrar-hi els serveis religiosos de la comunitat. És en aquesta data, doncs, que Cassà de la Selva comença a ser un poble. Un poble petit, d'una economia certament migrada, però un poble amb nom propi, amb església pròpia i amb poblament propi.

A partir d'ací, tres segles de foscor, encara, en la història de Cassà. Però, en arribar al segle XIV, un raig de llum traspassa la boira d'aquests tres cents anys. Un capbreu de l'any 1.319 ens dona notícies sobre una sèrie de masies del terme de Cassà. Quelcom més tard, l'any 1.341, un altre capbreu ja ens proporciona informació més concreta. A més dels noms d'una colla d'habitants, hi trobem noms de camps, de masos, de paratges i de corrents d'aigua. També se cita la cellera de Cassà, demostració evident de la formació d'un nucli urbà a l'entorn de l'església, puix que aquest és el significat del mot "cellera".

Però de la toponímia urbana res no trobem fins el darrer quart del segle XVI. En aquest temps, exactament l'any 1.575, s'esmenta una plaça. Posteriorment, en els segles XVII i XVIII, aquesta mateixa plaça i alguns carrers. En ple segle XIX, descobrim l'existència de més carrers i places. I en el segle XX, es concreta l'expansió urbana de Cassà fins a assolir el nivell actual.

En la confecció d'aquest estudi, hem procurat, sempre a tenor de les possibilitats existents, consultar arxius i documents. També hem rebut l'ajuda de persones que per la seva edat, pel seu coneixement de la vila i per la seva erudició, ens han obert nous camins i facilitat moltes dades interessants. A totes elles, doncs, el nostre agraïment.

Finalment, volem palesar, pel sentit d'objectivitat que ha presidit sempre el nostre treball, que amb molt escasses excepcions, els carrers i les places de Cassà de la Selva van conservar els seus noms tradicionals i populars fins l'adveniment de la Segona República, és a dir, fins l'any 1.931.

LA PLAÇA PETITA

Cronologia:

- 1.575.- Plaça del Comú (Arxiu Gener)
- 1.575.- Plaça del Comú, vulgo dicta del Pou cellarie dicti loci (Arxiu Gener)
- 1.578.- Plaça del Comú, vulgo dicta del Pou (Arxiu Gener)
- 1.578.- Plaça del Pou (Arxiu Gener)
- 1.696.- Plaça Petita (Juanola i Benet, Miquel, REPORTAJES HISTORICOS DE CASSA DE LA SELVA, pag. 115)
- 1.814.- Plaça Pública (Juanola i Benet, Miquel, REPORTAJES HISTORICOS DE CASSA DE LA SELVA, pag 116)
- 1.833.- Plaça Real (Arxiu Gener)
- 1.927.- Plaça de la Constitució (Programa de Festes 1.927)
- 1.933.- Plaça de la República (Revista HORIZZÓ)
- 1.939.- Plaza de España
- 1.980.- Plaça Petita

Es tracta, evidentment, de la primera i única plaça de la vila en l'època medieval. S'anomena Plaça del Comú, per quant en el seu recinte s'hi devia reunir el poble per a prendre les decisions que interessaven a tota la comunitat cassanenca. La referència "vulgo dicta del Pou cellarie dicti loci", "vulgarment dita del Pou de la cellera de dit lloc", fa pensar també que era un lloc on els habitants es proveïen d'aigua.

El nom de Plaça Petita, que sona l'any 1.696, es deu, sens dubte, a la comparació amb una altra plaça més gran, segurament la Plaça de la Coma, els voltants de la qual, per aquell temps, s'hauria començat a edificar.

També se cita en una ocasió la Plaça Real, concretament va ser l'any 1.833, amb motiu de les festes commemoratives de la jura d'Isabel II, segons es pot veure en el número de DRECIERA del mes de Desembre del 1.980.

La denominació Plaça de la Constitució no pot ser anterior al 1.812, data de la promulgació de la Constitució de Cadis. No obstant això, suposem que el nom prové de la Constitució del 1.869, redactada arran de la Revolució de Setembre del 1.868 (La Gloriosa) o de la Constitució del 1.876 (coneguda per la Constitució d'en Cánovas), tot i que ens decantem pel primer supòsit.

A partir de la Segona República es convertí en Plaça de la República (desconeixem la data exacta del canvi) i a l'acabament de la guerra civil 1.936-1.939 en Plaça d'Espanya. (seguirà)

El Pocets és el cim escollit per a vèncer i per tant ens encaminem vers el Port de Guistau fins l'indret conegut com el Forau de la Paül, l'únic accés per l'empinat pendent sud, a l'esquerra en direcció al Port. Passem el Forau, que és un estret corredor, i remuntem fins a un petit collet tot seguint un corriol ple de fites (pilonets de pedres marcant el camí). Ací s'entra a la Coma de la Paül, albirant-se la seva grandiosa gelera que comença a pocs metres d'on som i també el Coll de la Paül, el nostre objectiu, situat entre el pic de Bardamina (3.079 m.) a l'esquerre i l'extrem nord de la cresta "somital" del Pocets, a la dreta; cresta, que es divideix abans del coll per anar vers aquest i per seguir paral·lelament la Coma, formant el vessant oest, destacant-hi els cims dels "Gemelos" (3.160 m.), i al perdre alçada, donar lloc al Port de Guistau. El vessant est, és una prolongació del cim de Bardamina.

Pujant per la neu, s'arriba al coll (3.090 m.) i es descobreix a la dreta la característica forma de la paret final del Pocets, un rectangle immens que s'aixeca de sobte de la part final de la gelera, també de Pocets. S'entra ara a la capçalera de la Vall d'Eriste. La paret té una única via per la xemeneia central a la qual s'hi arriba travessant la gelera en diagonal fins on la neu puja més amunt. La xemeneia és una grimpada fàcil però molt descomposta per la qual cosa es recomana a inexperts una corda. Al final de la xemeneia, és la cresta somital que es segueix en direcció sud fins el punt més alt; es aèria però fàcil. Cal dir també que es pot pujar al Pocets, a part de per Viadós per la carena sud, remuntant, sempre caminant, l'Esquena de Pocets.

Som al cim, ho hem aconseguit, estem contents sobretot després d'alguna caiguda per la neu i l'aterratge de grollers rocs pel clatell pujant per la xemeneia, sempre sense perill. És realment encoratjador sentir les pedres del cim sota els peus i més quan ha costat tant d'arribar-hi. El possible premi pot ser molt bé la panoràmica que tenim, encara que és un pèl tard, mig dia, i les boires ja han pujat força. Es veuen en primer terme, les Valls d'Eriste, Estós i Viadós (totes parcialment); en segon, els massissos de Cottiella al sud, Cerler i Maladetes al est, Perdiguero, Gourgès Blancs i Bachimala al nord, i les Tres Soroses junt amb Ordesa al oest. El Pocets és un cim aïllat, la seva alçada i el fet d'estar separat de la cadena central (la línia divisòria d'estats), són el motiu. La boira ens tapa quelcom del citat, però es dedueix entre blancs núvols la seva presència.

Llarga estona restem al cim, però el risc d'una tempesta ens fa veure la necessitat de baixar; la devallada és pel mateix lloc de la pujada, només varia la rapidesa, aconseguida, aquesta, gràcies sobretot a llargues tirades de "piolet ramage". Un cop al campament fem plans per demà; els companys que tenen més dies de

vacances ,aniran al Bachimala, i jo pujaré el Perdiguero i aniré a Benasc. Dit i fet, l'endemà, baixo fins a Turmó, on deixo la motxilla i segueixo en diagonal flanquejant la vall, pel vessant esquerre o N, en direcció NE, per camins de vaques, fins trobar un petit rierol. Després, segueixo amunt, tot recte, o sigui en direcció N. Depèn on es canviï de direcció, es troba la Cabanya Nova, construcció que pot utilitzar-se com a refugi; més amunt, en un replà, hi ha una altre construcció a la que també s'hi pot dormir, (ambdues son de pastors). Des d'aquest replà ja es divisa el Collado Obago, punt d'accés al Perdiguero, així com ell mateix i les seves prolongacions vers la Vall d'Estós, la Cresta i Tuca Gallosa (2.727 m.) pel costat esquerre i l'anomenat coll i la seva prolongació, el Perdigueret (2.839 m.), per la dreta. Com es pot comprendre, aquestes dues prolongacions donen lloc a la Vall del Perdiguero.

Una mica més amunt del replà, ja sense herba, es troba un petit llac (és a 2.350 m.), que recull aigua d'una gelsereta que hi ha a la base del cim. Es voreja per la dreta tot seguint algunes fites, i després d'una penosa marxa saltant de pedra en pedra s'arriba al coll (2.750 m.). Des d'ací es segueix la carena, sense dificultats fins l'encara llunyà cim, descobrint mentrestant l'impressionant llac de Lliterola, que té encara (al mes d'agost) dos tercers parts gelades. Al cim s'hi arriba després de seguir una llarga cresta-carena final. El dia és clar, amb un lleuger ventijol que mitiga l'escalfor dels raigs del sol, i que de segur els dona més lluminositat. El Perdiguero, cim de 3.170 m., estratègicament situat dintre la cadena central i frontadís amb França, domina la major part del Pirineu Central; sense entrebancs de la Pica d'Estats al Vinhamala, identificant-se gran part de les muntanyes araneses, les Maladetes i detalladament les seves valls occidentals, no parlem ja dels Maupàs i Cabrioules, ni dels Oò, Gourgs Blancs i Pocets juntament amb els seus circs a més del de Batisielles, tots a tocar, sinó del Bachimala, Astazus, Tres Sorores, el Circ de Gavarnie, el Tallón i la impressionant gelera d'Ossoue al massís del Vinhamala juntament amb tots els cims del citat massís.

La sensació de solitud que sento al cim és alligadora, com per obligar-me a devallar ràpidament encara que sense pressa; un temor invisible m'empeny, tot i que crec que l'alpinisme en solitari és una faceta més del mateix, potser la més perillosa d'aquesta tan arriscada dedicació, però no deixant d'èsser una elevada realització d'aquest esport-vocació.

A la baixada trobo a dos madrilenys al coll i prop del llac coincideixo amb un alpinista basc que va al Maupàs per fer la cresta fins el Perdiguero, en solitari

Nota final

- Els horaris de caminada o ascensió són practicament els mateixos que posa el mapa topogràfic de l'Editorial Alpina.
- No es necessita cap mena de material especial per a fer les as-

(continua a la plana 11)

UN POETA

Xavier Amorós

"Entre 1.956 i 1.959, la presa de consciència de la crisi existent, el lleu canvi de la conjuntura polític-social, la mort d'alguns grans poetes d'entreguerres, la divulgació privada de versos de Pere Quart i d'Espriu, l'aparició pública d'una generació jove somogueren el nostre petit cementiri, i obriren les portes a una nova poesia que recull les inquietutds de l'home actual. Des de 1.960, aquesta nova poesia domina gairabé del tot el mercat cultural català.

Arrossegats per aquesta evolució, alguns poetes més o menys consagrats o alguns d'altres oblidats en els racons més remots de la geografia catalana prengueren consciència de les contradiccions internes de la societat on es realitzen. Xavier Amorós, nascut a Reus en 1.923, ne's un dels casos més interessants".

Joaquim Molas

(Del pròleg al Llibre "Guardeu-me la paraula").

RECORD DE L'INSTITUT

Hi havia una gran cridòria
i aquella olor que sempre,
matí i tarda, es flairava.

Els coloms no servien per res
i, tanmateix, hi eren,
igual que el sortidor
i els tarongers de fruita amarga.

Hi havia les pissarres de fusta,
que en deien "encerado",
i gent gran amb cares llargues,
amb cara de guanyar-se el pa de cada dia.

I la cridòria nostra,
i noies diferents, de tres o quatre menes.

I no res més, em sembla.

DE SOCIETAT

Un dia va dir la Caterina :
No ho trobeu? Ara la gent riu menys que abans.
I ningú, tret d'ella, no sabia, de moment, si ho trobava.

Però tenia raó.
La Caterina tenia raó.
Finalment hi vam caure.
Sense saber per que,
sense saber, nosaltres, per que,
la gent riu una mica menys
cada dia que passa.

Després vam girar full,
- exteriorment, només -
per a tornar als grans temes de conversa :

-Fa temps que no ha plogut.
I el perquè no sortia.
-M'agrada més l'estiu.
I el perquè no sortia.
-Anem pujant els fills.
I el perquè no sortia.

La Caterina tenia raó,
i el perquè de la seva raó
no sortia.

Xavier Amorós nascut a Reus en 1.923 , Poeta. Fill d'un comerciant local, a la mort del seu pare hagué d'abandonar els estu-
dis de batxillerat per a ocupar-se del negoci. Ha col.laborat en
les tasques de la secció de literatura del Centre de Lectura de
Reus, en diverses empreses de teatre amateur, i ha participat en
les antologies de la poesia reusenca. Ha publicat tardanament els
reculls "Guardeu-me la paraula" (1.962) i "Qui enganya, para"
(1.968), guardonat amb el premi Carles Riba 1.964.

La seva poesia s'inscriu ens els corrents realistes de post
guerra, i hi tenen relleu els fets quotidians i les joies i misè-
ries del petit món local. Ha escrit una peça de teatre "Història
sentimental", guanyadora del premi Santiago Russinyol 1.956 , inè-
dita.

(Gran Enciclopèdia Catalana)

LA INVESTIGACIÓ BOTÀNICA ALS PAÏSOS CATALANS

(continuació dels DRECERA números 3 i 4)

Cal remarcar també la presència a Catalunya, entre els anys 1.907 (any en què vingué exiliat) i 1.936, del germà Sennen (Còpiac, Llenguadoc, 1.861-Marsella, 1.937), de la congregació de la Salle. Excel·lent recolector, Sennen es formà, en la seva joventut, al costat dels botànics francesos Barrandon, Coste, Daveau, i publicà importants arbres referents a la flora de Catalunya i de la Península.

Més tard, diversos autors publicaren noves Flores locals com Santiago Llena ("Inventario razonado de la Flora d'Hostalric y su comarca", i "Consideracions sobre la Flora i Vegetació dels entorns d'Igualada, 1.955), Adeodat Mercet, benedictí de Monserrat ("Flora de Monserrat"), Pere Montserrat i Recoder ("Flora de la Cordillera Litoral Catalana, 1.956-1.964) i d'altres.

A la segona meitat del segle XIX, la introducció de la teoria de l'evolució en el camp de la botànica, va produir que s'intentés una nova ordenació de les plantes d'acord amb els nous corrents de pensament. Això donà lloc al "Període dels Sistemes Filogenètics" en la taxonomia botànica. (La taxonomia és la part de la botànica que estudia l'ordenació de les plantes en diferents grups, anomenats Tàxons).

Les afinitats entre les plantes s'interpreten ara com una conseqüència del parentiu: Quants més caràcters idèntics presentin dues plantes, més estretament estaran emparentades.

Segons aquest Sistema, es consideren plantes inferiors les que presenten menys avançada la formació d'òrgans i membres. A partir d'elles, i donada la diversitat de formes actual, els investigadors pensen que no va haver-hi solament una línia d'evolució sinó que n'hi varen haver unes quantes, ja ben diferenciades des de temps molts antics.

En aquest aspecte cal remarcar els importants treballs de l'Escola Alemanya, amb Alexander Braun, August Whilen Eichler i Adolph Engler.

En els temps actuals hi ha també a Catalunya botànics de renom internacional en tots els camps, des de les algues i plantes inferiors fins a les plantes superiors.

En el camp de la Fitosociologia (estudi de les relacions entre les plantes) cal mencionar la important labor d'Oriol de Bolós i Capdevila que, seguint les directrius de l'escola Braun-Blanquet (escola de Zúrich-Montpeller) ha portat a terme estudis de bona part del territori dels Països Catalans tant pel que fa en el seu aspecte Florístic com, pel que és més interessant, al seu aspecte Paisatgístic.

Oriol de Bolós, nat a Olot el 1.924 és membre d'una família de llarga tradició botànica. El seu pare, Antoni de Bolós i Vayre

da (Olot, 1.889-1.978) va ésser director de l'Institut Botànic de Barcelona des del 1.939 i, ocupant aquest càrrec, va fundar la revista "Collectanea Botanica" (any 1.946) que ha arribat a ésser una de les revistes botàniques més importants d'Europa i és encara avui portaveu de l'Institut.

Oriol de Bolós, catedràtic de Botànica de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona des de l'any 1.953, és també actualment i des de l'any 1.967 Director de l'Institut Botànic. Ha publicat nombrosos treballs, entre els quals cal mencionar "La Vegetación de las Comarcas Barcelonesas" (1.950) en col.laboració amb el seu pare, "El Paisatge Vegetal de dues comarques naturals, La Selva i la Plana de Vic" (1.957), "El Paisaje Vegetal Barcelonés" (1.962) i "Comunidades Vegetales de las comarcas próximas al litoral situadas entre los ríos Llobregat y Segura" (1.967). Ha col.laborat també, encarregant-se de la secció de Vegetació, en la Geografia de Catalunya de Solé i Sabarís i en una recent Geografia Física dels Països Catalans escrita amb motiu del Centenari del Centre Excursionista de Catalunya.

(Continuarà al proper DRECERA)

Xavier Viñas

=====

NOTICIARI DE "LA COLLA"

- Agrair al company Carles per haber donat a "La Colla", vuit volums de Història de Catalunya de Rovira i Virgili.

- Pels dies 24, 25 i 26 d'Abril, "La Colla" ja prepara la Festa Literària d'enguany, que en la data final clourà amb el dia de la Rosa i del Llibre i una audició de sardanes a càrrec de la Cobla Foment, tot coincidint amb la Diada Mundial de la Sardana. Aquesta audició la farem conjuntament amb els Amics de la Sardana de Cassà.

- La Secció Infantil organitza un campament, pels primers dies de la Setmana Santa, al Refugi de Can Camós a Banyoles.

- Pel proper dia 17 de Maig, juntament amb el grup "Fent Camí", "La Colla" està preparant la III Marxa de Primavera, que cada any compta amb més participants.

- El proper dia 5 d'Abril el company de junta En Josep Mª Bosch es casa amb, la també membre de "La Colla", Montse Dorca. Des d'aquí la nostra felicitació.

SECRETS DES DEL RACO

Carta a un Hawaià

T'imagino abrigat en la foscor d'una cel.la de qualsevol pre-
sidi nordamericà. Assegut en un recó. Els ulls miren sense veure
hi, ulls de desesperació. Els punys tancats, un a cada costat de cap.
T'han enganyat.

Penses en ell, l'estimes i l'odies. Tanques els ulls i evo-
ques el passat: veritat que era bonic de veure l'estrella de lluny
, mirar la seva lluentor, abandonar-t'hi, escoltar les seves can-
çons, despreciar la realitat. Sé que el tenies pel teu millor a-
mic, aquell que en el moment precís et dona la mà per fer-te sor-
tir d'un precipici vital.

Et van enganyar.

Recordes el moment en el qual et vas acostar a l'estrella i li
vas demanar ajuda? Recordes com l'estrella et va cremar el senti-
ment de la millor amistat i va aparèixer en tu la por i davant
teu el despreci que et mirava despectivament?

T'han enganyat, amic. Potser les seves cançons, potser els
que han vingut la seva imatge a trossos en revistes i diaris. Se-
gur que en l'obscuritat de la cel.la tornaràs a cantar "Imagine"
i ploraràs de ràbia al veure que has fet el que no havies de fer;
però no t'adonaràs que t'hi han obligat.

Tu i jo sabem que les persones sensibles no admeten el des-
preci del seu millor amic perquè el tenen com una raó de vida.
Tu i jo sabem que aquesta classe de persones tan especials en
trobar-se traïts escullen el camí més arriscat. Jo sé que tu ets
una persona excessivament sensible i el teu camí ha estat més que
arriscat.

Molta gent, amic, diu que ets un foll assassí. Tu i jo sabem
que de folls i d'assassins en som tots una mica, fins i tot (i
potser més que ningú) els que te n'acusen.

Un altre consell : un altre cop, busca't amics que no siguin
a tants "anys-llum" de tu.

Amb compresió, es despedeix de tu el teu amic

Pitus Músic

Addenda: Pels "fans" de John Lennon diré que no tenia, ni
tinc, res contra la seva persona, fins i tot m'agraden les se-
ves cançons i principalment "Imagine"

(ve de la plana 5)

cèncions, excepte una corda(en cas d'inexperts) a la xemeneia del
Pocets. No oblideu tampoc el piolet.

- Per a més informació et pots dirigir els dilluns, a les 10 del
vespre al local de la "Colla"

Quim C. B.

SECCIO INFANTIL "LA COLLA"

CAMPAMENTS DE SETMANA SANTA
DIES 13-14 i 15 D'ABRIL

LLOC : Refugi de Can Camós (Banyoles)
(Camí de Rocacorba)

PREU: SOCIS INFANTILS 1000 PTS.

NO SOCIS 1100 PTS.

INSCRIPCIONS: Mª MERCÈ MIR TF.460296

SISET DOMINGO TF.460016

DATA LÍMIT INSCRIPCIONS 9 D'ABRIL.

COMPANY (A)

Olivera V. Lallauya

ADREÇA

POBLACIÓ